

VYBRANÉ ASPEKTY OCHRANY SPOTŘEBITELE PŘI UZAVÍRÁNÍ DISTANČNÍCH SMLUV

MILOSLAV HRDLIČKA

Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Brno, Česká republika

Abstract in original language

Tento příspěvek se zabývá ochranou spotřebitele při uzavírání distančních smluv. Jedná se o způsob uzavírání smluv, který je v současné době velice populární a často využívaný. Česká právní úprava v této oblasti v podstatě reflektuje právní úpravu evropskou. Příspěvek diskutuje především současnou situaci z pohledu českého práva (včetně přístupu k této problematice z pohledu české judikatury).

Key words in original language

Spotřebitel; ochrana spotřebitele; distanční smlouvy; elektronické smlouvy; zaručený elektronický podpis.

Abstract

This contribution deals with consumer protection when concluding distance contracts. The distance contracts are currently very popular and widely used. Czech legislation in this area basically reflects the European legislation. The contribution especially discusses the current situation from the perspective of Czech law. The analysis of the Czech statutory law is complemented with the recent decision of the Supreme Court of the Czech Republic.

Key words

Consumer; consumer protection; distance contract; electronic contract; advanced electronic signature.

1. ÚVOD

Spotřebitel je v současné době obvykle právní teorií i praxí považován za slabší smluvní stranu (oproti druhé straně typicky označované jako "profesionál", který je nejčastěji charakterizován jako subjekt jednající v rámci své obchodní popřípadě jiné podnikatelské činnosti).¹ V této souvislosti je již obecně přijímán a uplatňován názor, že spotřebitel by měl v právních vztazích požívat jisté míry ochrany. Právní řády však spotřebiteli přiznávají ne vždy stejný stupeň této ochrany. Konkrétně je ochrana spotřebitele uskutečňována za pomoci celé řady institutů. Za všechny je

¹ Na tomto přístupu je založen i náš zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, který v ustanovení § 52 charakterizuje nejen pojem spotřebitel, ale i dodavatel.

možné uvést speciálně upravené možnosti odstoupení od smlouvy nebo stanovení absolutní (popřípadě relativní) neplatnosti některých smluvních ujednání.² Taktéž na poli práva evropského je jasně patrná snaha o ochranu spotřebitele. Problematickým je ovšem často už samotný pojem spotřebitel, který není vždy chápán (a vymezován) zcela jednotně. Tato problematika ale nebude předmětem zde prezentovaného příspěvku.³

Samostatným problémem, který je někdy prezentován, je zdůvodnění speciálního postavení spotřebitele a zdůvodnění jeho ochrany. K tomuto je třeba dodat zejména následující závěry. Zásada ochrany slabší smluvní strany (např. spotřebitele⁴) je již delší dobu přijímána jako jedna ze zásad soukromého práva.⁵ Tento přístup se vyskytuje nejen v našem právním řádě, ale je prezentován i na úrovni evropské⁶. Ochrana slabší smluvní strany (spotřebitele) je typická pro dnešní soukromé právo. Diskutovanými otázkami je velice často to, jak konkrétně ochranu spotřebitele zabezpečit, popřípadě jaká míra ochrany spotřebitele bude dostatečná k ochraně jeho zájmů a naopak nebude bez zbytečného důvodu přehnaně vysoká. Tyto otázky nejsou v obecném pohledu zcela bez výhrad dořešeny.

Na závěr těchto úvodních poznámek je třeba ještě podotknout fakt, že ochrana spotřebitele je velice obsáhlou problematikou zahrnující řadu aspektů. Hned na tomto místě je třeba ale konstatovat, že tento příspěvek si nebere za cíl obsáhnout celou problematiku ochrany spotřebitele, ale bude zaměřen na okruh distančních a v užším pohledu elektronických smluv a ochranu spotřebitele při procesu uzavírání těchto smluv. Příspěvek se bude zabývat především současnou situací de lege lata v dimenzi českého práva.

2. KRÁTCE K POJMU "DÍSTANČNÍ SMLOUVA"

Pojem "distanční smlouva"⁷ je v dnešní době již poměrně bez výhrad používán jak teorií, tak praxí. Tento institut je nejčastěji chápán jako reakce

² Provedený výčet není konkrétní a nezahrnuje všechny možné prostředky ochrany. Blíže k této problematice viz. např.: SELUCKÁ, M. Ochrana spotřebitele v soukromém právu. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2008, 134 s., ISBN 9788074000379.

³ K této problematice blíže např.: SELUCKÁ, M. Ochrana spotřebitele v soukromém právu. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2008, 134 s., ISBN 9788074000379.

⁴ Nejedná se ovšem jen o spotřebitele, ale typicky např. o nájemce.

⁵ Ke studiu této problematiky např.: HURDÍK, J., LAVICKÝ, P. Systém zásad soukromého práva. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2010, 197 s., ISBN 9788021050631.

⁶ Základem ochrany spotřebitele jako subjektu hodného ochrany je Hlava XV. části III. Smlouvy o fungování Evropské unie(OJ C 83, 30.3.2010).

⁷ S tímto pojmem pracuje dnes již běžně i odborná literatura - např.: FIALA, J., KINDL, M. a kol. Občanský zákoník : komentář I. díl. (§ 1 až 487). 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR,

na faktický vývoj lidské společnosti a používaných prostředků komunikace. Již samotný název vypovídá o obsahu tohoto pojmu. Při hledání definice distanční smlouvy je možné ve většině případů nalézt vymezení těchto smluv jako smluv uzavíraných prostřednictvím prostředků komunikace na dálku.⁸ Určující je zde právě způsob, jakým je smlouva uzavřena. Nejedná se o nový smluvní typ (stejně jako se nejedná o nový smluvní typ v případě spotřebitelských smluv) ale bude se jednat např. o smlouvu kupní (popřípadě i např. cestovní smlouvu - viz. dále v příspěvku), která ovšem bude uzavřena distančním způsobem⁹.

Dále je možné zdůraznit, že se jedná o pojem širší, než elektronická smlouva. Elektronickou smlouvu je možné charakterizovat jak smlouvu uzavřenou pomocí elektronických prostředků komunikace na dálku. Ne všechny myslitelné prostředky komunikace na dálku jsou zároveň prostředky elektronickými. Ne všechny distanční smlouvy jsou tedy zároveň smlouvami elektronickými. K bližšímu seznámení se s tzv. elektronickými smlouvami (jednotlivými typy, požadavky na platnost elektronické smlouvy, atp.) je možné odkázat na odbornou literaturu.¹⁰

3. NÁRODNÍ DIMENZE PRÁVA NA OCHRANU SPOTŘEBITELE PŘI UZAVÍRÁNÍ DISTANČNÍCH SMLUV DE LEGE LATA

V současné době je v našem právním řádu ochrana spotřebitele roztržena hned do několika právních předpisů. Jistou zajímavostí (která je ale právě pro oblast spotřebitelského práva pochopitelná - s ohledem na účel, kvůli

2009, 866 s., ISBN 9788073573959. Dále např.: ŠVESTKA, J. a kol. Občanský zákoník : komentář I. § 1 – 459. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009, 1373 s., ISBN 9788074001086.

⁸ Toto vymezení je v některých případech modifikované, podstata institutu distančních smluv je ale stejná.

⁹ Viz např. FIALA, J., KINDL, M. a kol. Občanský zákoník : komentář I. díl. (§ 1 až 487). 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2009, 866 s., ISBN 9788073573959.

¹⁰ Obecně k orientaci v dané problematice např.: Elektronické smlouvy - část I: Obecně o uzavírání smluv elektronickou cestou. ITprávo [online]. Změněno 28.2.2002 [cit. 2010-11-20]. Dostupné z: <<http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=71656>>.

Dále pak: Elektronické smlouvy - část II: Click-through smlouvy. ITprávo [online]. Změněno 11.3.2002 [cit. 2010-11-20]. Dostupné z: <<http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=72344>>.

Z aktuálních zdrojů např.: LLOYD, I.J. Information Technology Law. 5th edition. Oxford : Oxford University Press, 2008, 597 s., ISBN 9780199299775.

Dále pak např.: REED, CH., ANGEL, J. Computer Law : The Law and Regulation of Information Technology. 6th edition. Oxford : Oxford University Press, 2007, 610 s., ISBN 780199205967.

němuž je vlastně spotřebitel chráněn) je to, že se nejedná pouze o předpisy soukromoprávní, ale také o řadu norem veřejnoprávních. Jako těžiště současné právní úpravy je ale zcela jistě třeba uvést zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů (dále jen "občanský zákoník"), který je základním pramenem soukromoprávní ochrany spotřebitele. Jako příklad a současně asi nejdůležitější pramen veřejnoprávní je uváděn zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů. Dále je možné zmínit, že v nejširším pojetí pramenů, týkajících se ochrany spotřebitele, by bylo možné poukázat i na zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu, ve znění pozdějších předpisů a konečně i na zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů.

Problematika spotřebitelských smluv je upravena v občanském zákoníku v ustanovení § 51a a následujících. V první řadě je třeba zmínit ustanovení § 52 občanského zákoníku, kde je obsaženo samotné vymezení pojmu spotřebitel, dodavatel a spotřebitelské smlouvy tak, jak jsou tyto pojmy chápány právě z pohledu občanského zákoníku. Toto vymezení určuje, co je vlastně spotřebitelskou smlouvou a tím pádem tedy okruh smluv, na které je možné použít ustanovení týkající se ochrany spotřebitele.¹¹ Jak již bylo naznačeno v úvodu tohoto příspěvku, již samotné vymezení těchto zásadních pojmů není zcela jednotné a způsobuje tak v praxi problémy.¹²

V následujících ustanoveních je obsažena i právní úprava distančních (a v užším pohledu i elektronických smluv) spotřebitelských smluv. Nejzásadnější pro daný okruh smluv je především ustanovení § 53, § 53a a § 54 občanského zákoníku.¹³ Zde je obsažena přímo právní regulace distančních (a také elektronických smluv). Toto konstatování ale v žádném případě nevyklučuje použití i jiných ustanovení zakotvujících ochranu spotřebitele. Zejména se bude jednat o ustanovení § 55 a ustanovení § 56 občanského zákoníku, které budou jistě dopadat i na distanční smlouvy.

¹¹ § 52 občanského zákoníku

¹² Viz. např.: SELUCKÁ, M. Ochrana spotřebitele v soukromém právu. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2008, 134 s., ISBN 9788074000379.

¹³ Tento výčet není kompletní. Dále je možné uvést problematiku smluv o finančních službách uzavíraných jako smlouvy distanční. Jedná se o ustanovení § 54a a násl. občanského zákoníku. Smlouvy o finančních službách uzavíraných za pomoci prostředků komunikace na dálku jsou natolik specifické, že je jim věnována speciální úprava. Výklad dále provedený v tomto příspěvku se ale věnuje distančním smlouvám obecně. Většina obecných závěrů o distančních smlouvách je ale podle mého názoru použitelná i pro smlouvy o finančních službách uzavíraných jako smlouvy distanční. Pokud tedy speciální ustanovení § 54a a násl. nestanoví něco jiného, platí další obecné závěry i pro distanční smlouvy o finančních službách.

Ve výše uvedených ustanoveních je upravena celá řada speciálních institutů, práv a povinností, které jsou zde zakotveny speciálně pro oblast ochrany spotřebitele. Jen v krátkosti je třeba uvést zejména poměrně rozsáhlou informační povinnost ze strany dodavatele vztahující se nejen k samotnému uzavření smlouvy, ale nařizující dodavateli poskytnout spotřebiteli zákonem stanovené informace již v rámci předmluvní fáze, v níž dochází ke vzájemné komunikaci.¹⁴ Dalším specifickým institutem je možnost odstoupení od smlouvy uzavřené distančním způsobem bez udání důvodu a bez jakékoli sankce do 14 dnů od převzetí plnění¹⁵.

4. DISTANČNÍ SMLOUVY Z POHLEDU ČESKÉ JUDIKATURY

K problematice distančních smluv neexistuje velké množství judikatury českých soudů. Spíše je možné konstatovat, že není judikatura prakticky žádána. Tento stav je podle mého názoru zapříčiněn především tím, že se jedná o okruh otázek poměrně nový (ve srovnání s jinými instituty občanského práva, které existují již po celá desetiletí, či staletí). V budoucnu pravděpodobně frekvence sporů (a tedy i rozhodnutí soudů) vzroste, neboť distančních smluv je uzavíráno stále více a myslím si, že tento trend bude převládat i směrem do budoucna.

I přes výše uvedené je ale možné první případy již registrovat. Jedním z prvních rozhodnutí, které se této problematice dotýká, je rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 33 Cdo 3210/2007 ze dne 30.10.2009.¹⁶ Zde se Nejvyšší soud ČR vyjadřuje k elektronické smlouvě a okamžiku uzavření elektronické smlouvy.

Výše zmíněné rozhodnutí se konkrétně zabývalo problematikou uzavření cestovní smlouvy (podle ustanovení § 852a občanského zákoníku) distančním způsobem (v tomto případě elektronicky - prostřednictvím webové stránky). Dále bych chtěl k tomuto rozhodnutí přistoupit přímo z pohledu elektronické kontraktace. Nejvyšší soud ČR zde totiž konstatuje hned několik závěrů použitelných podle mého názoru i pro další elektronicky uzavírané smlouvy.

Prvním z důležitých závěrů prezentovaných v tomto rozhodnutí je to, že samotný formulář umístěný na nějaké www stránce není jako takový

¹⁴ Zejména se bude jednat o ustanovení § 53 odst. 4 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů a dále o ustanovení § 53a zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵ Viz. ustanovení § 53 odst. 7 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶ Plný text dostupný ze stránek Nejvyššího soudu ČR na adrese: http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_prevedena2.nsf/WebSearch/305808CAD49F174CC12576C500592AAF?openDocument

návrhem na uzavření smlouvy. Tento závěr je ve výše uvedeném rozhodnutí odůvodněn tím, že nesplňuje požadavek adresnosti návrhu na uzavření jakékoli smlouvy obsažený v ustanovení § 43 odst. 1 občanského zákoníku, protože takovýto formulář (tento návrh) není určen konkrétní osobě. S tímto konstatováním je podle mého názoru možné souhlasit. Vyplněním tohoto formuláře vlastně konkrétní subjekt sděluje cestovní kanceláři svůj zájem o konkrétně určený zájezd. Na základě tohoto sdělení (vyplnění webového formuláře) cestovní kancelář získá obvykle konkrétní údaje o daném subjektu. Toto je poté v citovaném rozhodnutí pojímáno vlastně jako jakýsi impuls, na základě něhož by měla cestovní kancelář podat konkrétní návrh na uzavření konkrétní smlouvy.¹⁷

Dále podle ustanovení § 852b občanského zákoníku je nutné, aby cestovní smlouva byla uzavřena v písemné formě. K tomuto je třeba uvést, že podle ustanovení § 46 odst. 2 občanského zákoníku je požadavek písemné formy naplněn v případě, kdy je návrh na uzavření smlouvy učiněn písemně a následná akceptace návrhu též¹⁸.

Nejvyšší soud ČR se zabýval v tomto rozhodnutí právě i problematikou dodržení písemné formy smlouvy. Konstatuje, že samotný webový formulář nesplňuje ani požadavek písemné formy, neboť nesplňuje požadavky kladené na písemnou formu občanským zákoníkem. K těmto požadavkům se vyjadřuje zejména v souvislosti s ustanovením § 40 občanského zákoníku. Zde je stanoveno, že k platnosti písemného právního úkonu je nutné, aby byl písemný právní úkon podepsán jednající osobou. Dále je v tomto ustanovení v odst. 3 uvedeno to, že elektronicky učiněný právní úkon může být podepsán elektronicky podle zvláštního předpisu.¹⁹ Jako tento zvláštní předpis je uváděn zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu, ve znění pozdějších předpisů. Protože webový formulář není nijak podepsán, nesplňuje ani tuto podmínku. V ustanovení § 40 odst. 4 občanského zákoníku je dále stanoveno, že pro zachování písemné formy u elektronicky učiněného právního úkonu (tedy např. při učinění návrhu na uzavření smlouvy) je třeba, aby byl uskutečněn způsobem, který umožní zachycení obsahu právního úkonu a určení konkrétní jednající osoby.²⁰ Tento požadavek může být podle mého názoru u webového formuláře naplněn. Nutné ale bude zkoumat konkrétní situaci v konkrétním případě.

¹⁷ Viz. odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.10.2009, sp. zn. 33 Cdo 3210/2007.

¹⁸ Toto se netýká smlouvy o převodu nemovitostí - viz. ustanovení § 46 občanského zákoníku.

¹⁹ Ustanovení § 40 odst. 3 občanského zákoníku.

²⁰ Viz. odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.10.2009, sp. zn. 33 Cdo 3210/2007.

Jsem toho názoru, že vzhledem k výše uvedenému, je možné i se závěrem Nejvyššího soudu ČR, týkajícího se dodržení písemné formy webového formuláře též souhlasit. Výše uvedené odůvodnění daného závěru (týkajícího se podpisu elektronicky učiněného právního úkonu) je podle mého názoru zcela správné a reflektuje můj osobní názor na danou problematiku. Navíc je ale s ohledem na výše uvedené možné konstatovat, že názor prezentovaný ve výše uvedeném rozhodnutí nijak nekoliduje s případným tvrzením, že i elektronický právní úkon může být považován za úkon učiněný v písemné formě. Současná právní úprava podle mého názoru tedy obecně umožňuje za splnění všech zákonem stanovených podmínek učinění elektronického právního úkonu v písemné formě.

Poslední poznámku je třeba věnovat prezentovanému názoru týkajícího se okamžiku uzavření smlouvy. Nejvyšší soud ČR zde uzavírá, že k uzavření smlouvy je třeba, aby byl podán písemný (v případě cestovní smlouvy) a podepsaný návrh na uzavření smlouvy. Tento návrh může být podle Nejvyššího soudu učiněn některým z elektronických prostředků a podepsán zaručeným elektronickým podpisem²¹. Pouze na základě tohoto návrhu, který je pak obdobným způsobem (za splnění stejných podmínek), může právě tímto přijetím dojít k uzavření smlouvy.²² S tímto názorem je též podle mého názoru možné vyslovit souhlas. Důležité je vyzdvihnout tvrzení, kdy Nejvyšší soud ČR výslovně říká, že elektronicky učiněný právní úkon má být podepsán pomocí zaručeného elektronického podpisu. Z mého pohledu je tento názor také naprosto v pořádku a to jak z pohledu právní teorie, tak z pohledu toho, že zákon č. 227/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů rozlišuje jednak zaručený elektronický podpis (viz. výše) a tzv. prostý elektronický podpis.²³ Zákon č. 227/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů neupravuje pouze tyto dva typy elektronického podpisu, ale pro potřeby této problematiky uvádím jen dva výše uvedené.²⁴ Jednoznačné určení podepisující osoby podle mého názoru umožní ale opravdu pouze zaručený elektronický podpis.

5. ZÁVĚR

Distanční smlouvy (popřípadě elektronické smlouvy) jsou dnes velice často využívány a ve značné míře se jedná právě o smlouvy spotřebitelské. Je to způsob uzavírání smluv, který v sobě skýtá řadu výhod (např. rychlost

²¹ Viz. ustanovení § 2 písmena b zákona č. 227/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

²² Viz. odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.10.2009, sp. zn. 33 Cdo 3210/2007.

²³ Viz. ustanovení § 2 písmena a zákona č. 227/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

²⁴ Blíže viz např. FIALA, J., KINDL, M. a kol. Občanský zákoník : komentář I. díl. (§ 1 až 487). 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2009, 866 s., ISBN 9788073573959.

komunikace, možnost rychlého porovnání velkého množství zboží, možnost uzavřít smlouvu prakticky kdykoli a odkudkoli) i nevýhod (především nejistota ohledně druhé smluvní strany nebo ohledně obsahu jednotlivých ustanovení konkrétní smlouvy). Právní úprava v této oblasti spotřebitelského práva je zásadně ovlivněna evropským právem - pokud připustíme jistou míru zjednodušení, jedná se o transpozici několika směrnic Evropského parlamentu a Rady.

Současnou právní úpravu je podle mého názoru možné hodnotit kladně i přes některé dílčí problémy. Zásadní prvky, mezi které jistě patří poměrně široká informační povinnost dodavatele směrem ke spotřebiteli nebo možnost odstoupení od smlouvy do 14 dní od převzetí plnění bez udání důvodu a bez jakékoli sankce, jsou z mého pohledu žádoucí a vyhovují specifikům distančního uzavírání smluv.

Výše uvedené rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR je jedním z prvních týkajících se problematiky elektronických smluv. K nejdůležitějším zde prezentovaným závěrům je možné uvést konstatování, že samotný webový formulář není návrhem na uzavření smlouvy a nespĺňuje ani požadavek písemné formy. Dále je důležitým zmínit závěr, že elektronicky učiněný právní úkon je možné elektronicky podepsat, ale je třeba použít zaručeného elektronického podpisu, který je možné obecně považovat za institut bezpečnější než v případě prostého elektronického podpisu. S výše uvedenými názory prezentovanými v citovaném rozhodnutí souhlasím.

Literature:

- ELIÁŠ, K. a kol. Občanský zákoník : velký akademický komentář – 1. svazek § 1-487. Praha : Linde, 2008, 1391 s., ISBN 9788072016877.
- FIALA, J., KINDL, M. a kol. Občanský zákoník : komentář I. díl. (§ 1 až 487). 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2009, 866 s., ISBN 9788073573959.
- HULVA, T. Ochrana spotřebitele. 1. vyd. Praha : ASPI, 2004, 451s., ISBN 8073570645.
- HURDÍK, J., LAVICKÝ, P. Systém zásad soukromého práva. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2010, 197 s., ISBN 9788021050631.
- LLOYD, I.J. Information Technology Law. 5th edition. Oxford : Oxford University Press, 2008, 597 s., ISBN 9780199299775.

- REED, CH., ANGEL, J. Computer Law : The Law and Regulation of Information Technology. 6th edition. Oxford : Oxford University Press, 2007, 610 s., ISBN 780199205967.
- SELUCKÁ, M. Ochrana spotřebitele v soukromém právu. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2008, 134 s., ISBN 9788074000379.
- STONE, R. The Modern Law of Contract. 8th edition. London : Routledge-Cavendish, 2009, 675 s., ISBN 9780415481366.
- ŠVESTKA, J. a kol. Občanský zákoník : komentář I. § 1 – 459. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009, 1373 s., ISBN 9788074001086.
- Elektronické smlouvy - část I: Obecně o uzavírání smluv elektronickou cestou. ITprávo [online]. Změněno 28.2.2002 [cit. 2010-11-20]. Dostupné z: <<http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=71656>>.
- Elektronické smlouvy - část II: Click-through smlouvy. ITprávo [online]. Změněno 11.3.2002 [cit. 2010-11-20]. Dostupné z: <<http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=72344>>.
- K některým právním otázkám e-kontraktace. iPrávník [online]. Změněno 1.12.2004 [cit. 2010-11-20]. Dostupné z: <http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/ap_30/pd_4/txtexpresion_zm%C4%9Bn/art_3799/detail.aspx>.
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.10.2009, sp. zn. 33 Cdo 3210/2007.

Contact – email

Hrdlicka.Miloslav@seznam.cz